

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A. Να αποδώσετε περιληπτικά το περιεχόμενο του άρθρου σε δικό σας κείμενο 50–80 λέξεων.

Στο συγκεκριμένο άρθρο ο συντάκτης εξετάζει σύγχρονες διαστάσεις της υπερκαταναλωτικής συμπεριφοράς. Προσπαθώντας να προσδιορίσει τον καταναλωτισμό, υποστηρίζει ότι δεν πρόκειται για συνήθεια αποκλειστικά των πλουσίων ούτε συνιστά απλώς βασικό γνώρισμα του κεφαλαιοκρατισμού· είναι συμπεριφορά που νοηματοδοτεί τη ζωή του ανθρώπου σήμερα. Επομένως, συμμετέχει σημαντικά στην επίταση των σύγχρονων κοινωνικών και οικονομικών προβλημάτων. Ωστόσο, από συντηρητικές πολιτικές δυνάμεις υιοθετείται ως πρότυπο ανάπτυξης και ως τρόπος χειραγώγησης ενώ από προοδευτικούς κύκλους δεν συναντά σοβαρή κριτική. Η αντιμετώπιση των συνεπειών του όμως, επιβάλλει τη διαμόρφωση ολοκληρωμένων προσωπικοτήτων που θα επιδιώκουν την συνεχή ανάπτυξη των κοινωνιών τους.

B1. Να αναπτύξετε σε μια παράγραφο 80–100 λέξεων την άποψη: «..ο καταναλωτισμός έπληξε το ηθικό και ιδεολογικό της οπλοστάσιο του ανθρώπου με τρόπο καίριο και άμεσο ενώ ταυτόχρονα διέλυσε τους ιστούς συνοχής και αλληλεγγύης.»

Η υπερκατανάλωση πλήττει ηθικά τον άνθρωπο και απειλεί τη συνοχή των σύγχρονων κοινωνιών. Το άτομο, λειτουργώντας υπερ-καταναλωτικά, αναγνωρίζει ως υπέρτατη αξία την αγορά αγαθών και την χρήση των υπηρεσιών που τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας προβάλλουν. Για να επιτύχει αυτούς τους στόχους, εντείνει τις προσπάθειές του· δρα με ιδιοτέλεια, ανειλικρίνεια, συχνά και με ανεντιμότητα. Ταυτόχρονα, τα πολιτικά και κοινωνικά του ενδιαφέροντα υποβαθμίζονται, εφόσον δεν άπτονται της προσωπικής καταξίωσης και δεν οδηγούν στον υλικό ευδαιμονισμό. Ο ατομικισμός και ο ανταγωνισμός οδηγούν στην ακύρωση κάθε συλλογικότητας και αντιστρατεύονται τη συνολική κοινωνική πρόοδο. Γίνεται λοιπόν σαφές πως η υλιστική νοοτροπία πλήττει καίρια, αν δεν αποδομεί πλήρως τον κοινωνικό ιστό.

B.2.α. Να προσδιορίσετε τη συλλογιστική πορεία που ακολουθεί ο συντάκτης στη δεύτερη (2^η) παράγραφο του κειμένου (Ο καταναλωτισμός αποτελεί ... στο επίπεδο μιας μικρής πόλης). Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

Στη δεύτερη (2^η) παράγραφο του κειμένου ο συγγραφέας χρησιμοποιεί επαγωγική συλλογιστική πορεία. Ξεκινά από ειδικές αναφορές που του επιτρέπουν να καταλήξει σε ένα γενικό συμπέρασμα. Συγκεκριμένα, κατονομάζει τις μεγάλες κρίσεις της σύγχρονης εποχής, την οικονομική, την περιβαλλοντική, την ενεργειακή, τη διατροφική και καταλήγει στο γενικό συμπέρασμα ότι ο καταναλωτισμός εντείνει σε τέτοιο βαθμό αυτά τα προβλήματα, ώστε καθίσταται αδύνατη η επίλυσή τους.

B.2.β. Να αιτιολογήσετε τη χρήση εισαγωγικών σε όποια σημεία της πρώτης (1^η) παραγράφου χρησιμοποιούνται.

Τα εισαγωγικά στην πρώτη (1^η) παράγραφο χρησιμοποιούνται σε δύο σημεία για να εξυπηρετήσουν διαφορετική λειτουργία κάθε φορά.

- «καταναλώνουν άρα υπάρχουν»: εντός εισαγωγικών τοποθετείται φράση διατυπωμένη από άλλο πρόσωπο, διαφορετικό από τον συντάκτη, όπως ακριβώς διατυπώθηκε από αυτό.¹
- «Κατάσταση του Κόσμου 2010. Ο Πολιτισμός μας σε Μετάβαση: Από τον Καταναλωτισμό στην Αειφορία»: εντός εισαγωγικών αναφέρεται τίτλος συγκεκριμένης μελέτης-έκθεσης του Ινστιτούτου Worldwatch με αυτόν τον τίτλο.

B3. Να γράψετε ένα συνώνυμο για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις, χωρίς να αλλάζει το νόημα του κειμένου: αποτελεί, διαχείριση (2^η παραγρ.), καίρια (3^η παραγρ.), συνομολογήσουμε, οντότητα (4^η παραγρ.).

Συνώνυμες λέξεις

- αποτελεί: συνιστά
- διαχείριση: αντιμετώπιση
- καίριο: αποφασιστικό, καθοριστικό
- συνομολογήσουμε: συμφωνήσουμε, συναποδεχτούμε
- οντότητα: ύπαρξη

Γ. Το σχολείο σου με αφορμή τις επιπτώσεις της παγκόσμιας οικονομικής ύφεσης στους πολίτες και τις κοινωνίες, τη γενίκευση της φτώχειας και την αύξηση της ανεργίας, διοργανώνει ημερίδα με θέμα «Κατανάλωση και οικονομική κρίση». Ως πρόεδρος του δεκαπενταμελούς συμβουλίου συντάσσεις κείμενο 500–600 λέξεων το οποίο θα εκφωνήσεις κατά τη διάρκειά της. Σε αυτό αναφέρεσαι στις επιπτώσεις της υπερκατανάλωσης στον ατομικό και τον συλλογικό βίο. Επίσης, αναφέρεσαι στους φορείς οι οποίοι θα μπορούσαν να μεταδώσουν καταναλωτική αγωγή στους νέους.

Σεβαστοί δάσκαλοι, Αγαπητές συμμαθήτριες και αγαπητοί συμμαθητές,

ΠΡΟΛΟΓΟΣ (ενδεικτικά)

Οι έννοιες της ευμάρειας και της ευημερίας συχνά συγχέονται, φαινόμενο δηλωτικό της γενικευμένης ηθικής κρίσης της σύγχρονης εποχής. Τα άτομα επιδιώκουν τη συσσώρευση υλικών αγαθών, θεωρώντας την αναγκαία προϋπόθεση για την κατάκτηση της ευτυχίας. Οι συνέπειες αυτής της επιλογής πλήττουν αφενός τους όρους συλλογικής ζωής αφετέρου ακυρώνουν τη δυνατότητα ανάπτυξης ολοκληρωμένων προσωπικοτήτων. Είναι λοιπόν αναγκαίο να υπάρξει ένας γόνιμος προβληματισμός αναφορικά με τις αρνητικά αποτελέσματα τέτοιων στάσεων ζωής, ώστε να καταστεί δυνατή η διαμόρφωση μιας ορθολογικότερης καταναλωτικής συνείδησης στους ανθρώπους, ιδίως στους νέους.

ΚΥΡΙΟ ΜΕΡΟΣ

α) Επιπτώσεις της υπερκατανάλωσης στον ατομικό βίο των ανθρώπων

Η υπερκατανάλωση εντείνει προβλήματα που συνδέονται με την καθημερινότητα των ανθρώπων, την ηθική τους συγκρότηση και την κοινωνική τους δράση.

¹ Στην πραγματικότητα πρόκειται για παράφραση της γνωστής ρήσης του Ρ. Ντεκάρτ (René Descartes: Σκέφτομαι, άρα υπάρχω – Cogito ergo sum).

- Οδηγεί τους ανθρώπους ή/και τις οικογένειες σε σοβαρά οικονομικά προβλήματα, καθώς η σπατάλη χρημάτων για την προμήθεια αγαθών ή την εξασφάλιση υπηρεσιών μη αναγκαίων για αυτούς επιβαρύνει ανεπιτρεπτα τον οικογενειακό ή/και προσωπικό προϋπολογισμό, οδηγεί στην υπερχρέωση και στον υπερδανεισμό, δυσχεραίνει την κάλυψη άλλων αναγκών και προτεραιοτήτων.
- Οδηγεί τον άνθρωπο στην εντατικοποίηση της εργασίας του και στην υπεραπασχόληση. Επιπτώσεις από αυτήν την επιλογή είναι η ελαχιστοποίηση του ελεύθερου χρόνου, πιθανά σωματικά και ψυχικά προβλήματα υγείας, η απομόνωση από τον κοινωνικό περίγυρο.
- Επιπτώσεις στην ηθική συγκρότηση του ανθρώπου: δίνεται έμφαση αποκλειστικά στην επιδίωξη απόκτησης και πολλαπλασιασμού των υλικών αγαθών. Έτσι, ο άνθρωπος δρα ατομικιστικά, ιδιοτελώς και υστερόβουλα, ανταγωνιστικά, ατομικιστικά, ματαιόδοξα. Ταυτόχρονα, αρετές όπως η εγκράτεια, ο αυτοέλεγχος, η πειθαρχία και η φειδώ απορρίπτονται.

Γενικά, η εμμονή στην κάλυψη με αφθονία των υλικών όρων της ζωής οδηγεί στη μονοδιάστατη αντίληψη για αυτήν, τα πράγματα και τους ανθρώπους.

Επιπλέον, η εμμονή στην επιδίωξη του υλιστικού ευδαιμονισμού, της ευμάρειας και της αφθονίας συντελεί και στην όξυνση των κοινωνικών και οικονομικών προβλημάτων, που εκφεύγουν από τα όρια της ατομικής ζωής και δράσης.

- Ακυρώνει την έννοια της κοινωνικής προσφοράς της εργασίας, περιορίζοντάς την αποκλειστικά στην κάλυψη των υλικών και μάλιστα των ατομικών αναγκών.
- Οδηγεί στην αδράνεια της συλλογικής συνείδησης, εφόσον όλοι οι άνθρωποι που λειτουργούν κατ' αυτόν τον τρόπο δεν ενδιαφέρονται και δεν συνεισφέρουν στη συλλογική προκοπή.
- Διαμορφώνει ανθρώπους με α-πολιτική συμπεριφορά και σε κάποιον βαθμό υπονομεύει το δημοκρατικό πολίτευμα που στηρίζεται στην κοινωνική δράση συνειδητοποιημένων πολιτών.
- Επιδρά ισοπεδωτικά στη φυσιογνωμία όχι μόνο των ατόμων, επιβάλλοντας κοινές πολιτιστικές, αισθητικές, κοινωνικές επιλογές και προτιμήσεις (όψεις του κοινωνικού κομφορμισμού και της μαζοποίησης) αλλά και στον ιδιαίτερο χαρακτήρα των κοινωνιών προκαλώντας ρήξη με την παράδοση.
- Προκαλεί έκρηξη βίας και εγκληματικότητας. Πολλοί, νέοι κυρίως, καταφεύγουν στην παρανομία επιδιώκοντας να αποκτήσουν όσα η διαφήμιση προβάλλει.
- Καταστρέφει το φυσικό περιβάλλον: εξάντληση φυσικών πόρων και πηγών ενέργειας, αύξηση απορριμμάτων.
- Επιβεβαιώνει κατά προκλητικό τρόπο τις υπάρχουσες κοινωνικές και οικονομικές ανισότητες: διευρύνει το χάσμα ανάμεσα στους έχοντες, δηλαδή εκείνους τους πολίτες που διαθέτουν τα μέσα να διάγουν πολυτελή ζωή και τους πένητες, δηλαδή εκείνους που είναι καταδικασμένοι στη στέρηση και την ανέχεια.

β) Φορείς μετάδοσης καταναλωτικής αγωγής στους νέους

Η συνοπτική αναφορά λοιπόν στα αποτελέσματα της παράλογης και καταστροφικής τάσης του σύγχρονου ανθρώπου, οδηγεί στην ανάγκη διατύπωσης προτάσεων ώστε να

δημιουργήσουμε σκεπτόμενους ανθρώπους που θα αντιστέκονται στη λογική της υπερκατανάλωσης και θα έχουν βασικές αξίες καταναλωτικής αγωγής.

Ευθύνη της οικογένειας

- ιεραρχώντας με ορθολογικό τρόπο τις καταναλωτικές ανάγκες, περιστελλοντας περιττές δαπάνες, δίνοντας προτεραιότητα στις άμεσες ανάγκες, μεταδίδοντας παιδεία, ηθικά πρότυπα και αξίες.

Αποστολή του σχολείου

- διαμορφώνοντας ολοκληρωμένη αγωγή υγείας,
- δίνοντας έμφαση στην ανθρωπιστική γνώση και εξοπλίζοντας τους νέους με μέσα κριτικής επεξεργασίας των μηνυμάτων.
- ενδυναμώνοντας την οικολογική διάσταση της εκπαίδευσης και ενημερώνοντας για τη δράση Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων που προστατεύουν το περιβάλλον.

Ενεργοποίηση των Μ.Μ.Ε.

- τηρώντας τον ενημερωτικό και επιμορφωτικό τους ρόλο: η αναβάθμιση του περιεχομένου τους θα εκπαιδεύσει και θα καλλιεργήσει πνευματικά και αισθητικά τους νέους.
- ελέγχοντας τα διαφημιστικά μηνυμάτων ως προς τις ώρες προβολής, προκειμένου να προστατευθούν τα παιδιά- σεβασμός των κανόνων δεοντολογίας που διέπουν τη δημιουργία του διαφημιστικού μηνύματος.
- Προβολή μηνυμάτων που θα ενημερώνουν τον καταναλωτή για τα δικαιώματά του.

Κινητοποίηση των κρατικών φορέων, της Πολιτείας

- διενεργώντας τακτικούς και αυστηρούς ελέγχους αναφορικά με την ποιότητα των προϊόντων και τις τιμές αυτών
- ενδυναμώνοντας τον θεσμό του συνηγού του καταναλωτή
- επιβάλλοντας ποινές για αθέμιτη και παραπλανητική διαφήμιση
- ορίζοντας με ακρίβεια τους χώρους που θα προορίζονται για διαφημίσεις.

Δραστηριοποίηση κινήσεων καταναλωτών

- ενημερώνοντας τους πολίτες για τα δικαιώματά τους ως καταναλωτές, τη διεκδίκηση αποζημιώσεων,
- ενθαρρύνοντας μαζικές αντιδράσεις ως ένδειξη δυσaréσκειας και πίεσης για συγκράτηση των τιμών και για τη βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ (ενδεικτικά)

Ανακεφαλαιώνοντας τις βασικές αναφορές της εισήγησης μου, θα ήθελα να επισημάνω τις διαστάσεις του φαινομένου ώστε να κινητοποιηθούμε για τη μείωση των συνεπειών του. Η αγορά προϊόντων και υπηρεσιών, όταν συνιστά πράξη έλλογη, αναβαθμίζει την ποιότητα της ζωής μας και προσφέρει ικανοποίηση. Όταν όμως είναι αποτέλεσμα χειραγώγησης, καταδυναστεύει τη σκέψη μας και απειλεί το βίο μας. Είναι λοιπόν απαραίτητο να επαναξιολογήσουμε τις αξίες μας με τη βοήθεια της παιδείας και της Πολιτείας και να επαναπροσδιορίσουμε τους ατομικούς και συλλογικούς στόχους μας.

Ευχαριστώ για τον χρόνο σας.

